

Vraag 11 in dit examen is een stelopdracht. Reserveer voldoende tijd om deze opdracht te maken.

De Sovjet-Unie. Een systeem onder spanning

De bolsjewieken hielden in de tijd van de Russische Revolutie hun partij bewust klein.

- 2p 1 Welke ideologische reden hadden zij daarvoor?

Gebruik bron 1.

Stel, je doet onderzoek naar de collectivisatie van de landbouw. Je komt op grond van deze bron tot een conclusie over de manier waarop in de Sovjet-Unie de staat te werk gaat bij het tegengaan van verzet van de boeren.

- 4p 2 Trek die conclusie door:
- eerst uit de tekst drie stappen te halen die je kunt onderscheiden bij het tegengaan van verzet van de boeren
 - daarna hieraan jouw conclusie te verbinden.

Gebruik bron 1.

Bij nader inzien vind je dat deze bron toch niet zo bruikbaar is voor het trekken van je conclusie.

- 2p 3 Geef twee argumenten waarom deze bron niet bruikbaar is.

Gebruik bron 2.

Stefan Podlubnyi probeert te voldoen aan het ideaal van de 'Nieuwe Sovjetmens'.

- 3p 4 Noem drie manieren waarop hij dat probeert te doen.

Gebruik bron 3.

De functie van vakbonden in het Westen is het opkomen voor de belangen van de werknemers.

- 2p 5 Toon met behulp van de bron aan welke andere functie de vakbond in de Sovjet-Unie heeft.

Gebruik bron 3.

- 2p 6 Welk aspect van het democratisch centralisme komt in deze bron tot uiting?

Gebruik bron 3.

De oude Makayer lijkt het slachtoffer van een pesterijtje op het werk.

- 2p 7 Maak duidelijk dat het ernstiger is dan dat. Doe dat door uit te leggen:
- waarom de beschuldiging die tegen hem is uitgebracht veel ernstiger is dan een pesterijtje én
 - wat er met hem gebeurd zou kunnen zijn als Kravchenko niet had ingegrepen.

Gebruik bron 4.

In een Nederlands tijdschrift komt een artikel over de Sovjet-Unie in de jaren dertig. Voorgesteld wordt deze prent daarbij te plaatsen. Hierover ontstaat onenigheid in de redactie. Eén redacteur vindt dat de prent een onjuist beeld geeft van de Sovjet-Unie in die tijd. Een andere redacteur vindt dat deze prent wél een juist beeld geeft.

- 6p 8 Geef aan de hand van de prent:
- één argument waarmee je duidelijk maakt dat deze prent een *onjuist* beeld geeft en
 - twee argumenten waarmee je duidelijk maakt dat deze prent wél een *juist* beeld geeft.

Jongeren in de Brezjnevperiode hadden een ander beeld van de internationale positie van hun land dan jongeren in de tijd van Stalin.

- 2p 9 Geef voor beide perioden aan welk beeld er bij jongeren bestond.

Onder Brezjnev hadden burgers van de Sovjet-Unie minder te vrezen van de staat dan in de tijd van Stalin. Toch werden in de Brezjnevtijd burgers om politieke redenen vervolgd.

- 2p 10 Leg aan de hand van een voorbeeld uit, in welke situatie een burger in de Brezjnevtijd om politieke redenen vervolgd kon worden.

Inleiding

Het is 1975. Anna Repina, een Russische communiste, geboren in 1910, was in de jaren dertig enthousiast lid van de Komsomol. De ontwikkeling van de Sovjet-Unie onder Brezjnev stemt haar niet vrolijk en zij denkt nog vaak terug aan de Stalintijd in de jaren dertig.

Om haar opvatting uit te dragen schrijft zij een brief naar de partijkrant Pravda. De redactie plaatst deze brief en zet er als titel boven: *In 'mijn tijd' was alles beter*. De redactie plaatst ook *cursieve kopjes* om de leesbaarheid te vergroten.

- 13p **11** □ Schrijf volgens de aanwijzingen een historisch verantwoorde brief met een naschrift van de Pravda.

Aanwijzingen

Schrijf de ingezonden brief alsof jij Anna Repina bent.

Neem de titel *In 'mijn tijd' was alles beter* over.

Neem de *cursief gedrukte kopjes* over.

De jongerenbeweging toen en nu

Je vindt dat er iets mis is met de sovjetjongeren rond 1975.

A Leg uit waarom je dat vindt. Maak daarvoor een vergelijking tussen jongeren uit de tijd waarin jij lid was van de Komsomol en de tijd rond 1975 op de volgende punten:

- de motieven van jongeren om lid te worden van de Komsomol;
- het geloof van jongeren in de communistische idealen;
- de houding van jongeren tegenover de partijleiding.

Het leiderschap vroeger en nu

Als oude communiste denk je dat de problemen veroorzaakt worden door een verkeerde manier van leidinggeven.

B Toon dit aan. Maak daarvoor een vergelijking tussen de Stalintijd en de tijd rond 1975 op de volgende punten:

- de manier waarop de partijleiding aan de macht blijft;
- het optreden van de partijleiding bij tegenvallende economische resultaten.

Naschrift van de Pravda

De redactie van de Pravda moet de partijlijn verdedigen, maar plaatst de brief toch. Er wordt wel een naschrift toegevoegd.

C Schrijf dit naschrift. Doe dat zo:

- Weerleg of relativeer de kritiek van Anna Repina op twee punten. Gebruik daarbij telkens een argument dat past in de tijd rond 1975.
- Geef aan waarom de redactie de brief toch plaatst.

■ Nederlanders en hun gezagsdragers 1950-1990: verzuiling, polarisatie en herwonnen consensus

Door de komst van de verzorgingsstaat werd de band van veel Nederlanders met hun zuil lossier.

- 2p **12** □ Leg uit waardoor dit mogelijk werd.

Gebruik de bronnen 5a, 5b en 5c.

Foto's worden vaak gebruikt om een beeld van een tijdperk te geven.

Stel, je bent fotoredacteur en je bekijkt de bruikbaarheid van deze drie foto's bij een artikel over de politieke cultuur in Nederland. Alle drie de foto's hebben te maken met het koningshuis.

Kenmerkend voor de politieke cultuur rond de jaren vijftig is consensus.

- 5p **13** □ *A* Ga voor bron 5a na of deze bij dit beeld van de jaren vijftig past. Geef daarbij een argument dat je aan de foto ontleent.

Kenmerkend voor de politieke cultuur in de jaren zestig en zeventig is polarisatie.

B Ga voor bron 5b na of die bij dit beeld van deze periode past. Geef daarbij een argument dat je aan de foto ontleent.

Kenmerkend voor de politieke cultuur in de jaren tachtig is een nieuwe consensus.

C Ga voor bron 5c na of deze bij dit beeld van de jaren tachtig past. Geef daarbij een argument dat je aan de foto ontleent.

D Geef ten slotte commentaar: noem twee redenen waarom het beeld dat foto's van een tijdperk geven altijd vertekend is.

In het Mandement van 1954 verboden de rooms-katholieke bisschoppen wél het lidmaatschap van (en het luisteren naar) de socialistische VARA, maar niet het lidmaatschap van de Partij van de Arbeid.

- 2p **14** □ Geef de politieke reden voor dit verschil.

Gebruik bron 6.

Wim Kan bezingt in dit liedje de houding van nozems eind jaren vijftig.

- 2p **15** □ Geef met behulp van de bron twee kenmerken van die houding.

Gebruik bron 6.

Wim Kan geeft in dit liedje een verklaring voor de houding van nozems.

- 3p **16** □ Noem die verklaring en leg uit dat deze verklaring *niet* representatief is voor de opvatting van de meeste ouderen in die tijd.

Stelling:

Hoewel de eerste vermelding van nozems in Nederland uit 1955 stamt, passen zij eerder in het beeld van de jaren zestig dan in het beeld van de jaren vijftig.

- 4p **17** □ Verdedig deze stelling. Doe dat door beide beelden te omschrijven en telkens na te gaan of nozems daarin passen.

Gebruik bron 7.

- 3p **18** □ Geef een kenmerk van de maatschappijkritiek van de provobeweging met behulp van twee voorbeelden uit de bron.

Gebruik bron 8.

In deze prent geeft de tekenaar Behrendt een algemeen politiek verschijnsel in de jaren zestig en zeventig weer.

- 4p **19** □ *A* Welk verschijnsel beeldt hij af? Licht je antwoord toe met behulp van de prent.
B Is deze weergave van dit verschijnsel volgens jou juist? Ondersteun je antwoord met één argument.

Eindexamen geschiedenis havo 2003- I

havovwo.nl

Gebruik bron 9.

- 2p **20** Noem de drie partijen die samen dit verkiezingsprogramma schrijven.

Gebruik bron 9.

De titel *Keerpunt '72* suggereert duidelijke veranderingen.

- 3p **21** Noem aan de hand van de tekst drie van die veranderingen.

Gebruik bron 9.

- 2p **22** Noem het punt dat vooral bij katholieke gezagsdragers indertijd de meeste weerstand opriep en leg uit waarom dit zo was.

Gebruik bron 10.

Stelling:

Het verspreiden van stickers en gedichtjes, zoals bij deze actie, past beter bij de manier van actievoeren van Dolle Mina dan bij Man-Vrouw-Maatschappij.

- 4p **23** Geef aan of je het met deze stelling eens bent. Doe dat door:
- eerst een algemeen kenmerk te noemen van de manier van actievoeren van Man-Vrouw-Maatschappij
 - daarna een algemeen kenmerk te noemen van de manier van actievoeren van Dolle Mina
 - en vervolgens uit te leggen bij welke groep de actie uit bron 10 volgens jou het beste past.

Gebruik bron 10.

Een interpretatie:

Vanaf de jaren zestig vindt een proces van individualisering van de samenleving plaats. Dat blijkt ook uit dit gedichtje.

- 2p **24** Toon dat aan.

Vlak na de oorlog en in de jaren tachtig bestond er angst voor werkloosheid.

- 2p **25** Noem voor beide perioden een verschillende reden voor die angst.